
IMFARTS 2017
Belek-ANTALYA
II. Uluslararası Akdenizde Güzel Sanatlar
Sempozyumu ve Kültür Sanat Çalıştayı
29 NİSAN -1 MAYIS 2017
BİLDİRİ KİTABI
PROCEEDINGS BOOK
29 nisan - 1 mayıs
IMFARTS 2017 BELEK - ANTALYA
II. ULUSLARARASI
AKDENİZ'DE GÜZEL SANATLAR
SEMPOZYUMU VE KÜLTÜR SANAT ÇALIŞTAYI
II. INTERNATIONAL FINE ARTS SYMPOSIUM IN THE MEDITERRANEAN
Editör
Yrd. Doç. Mehmet Ali EROĞLU

IMFARTS 2017 BELEK - ANTALYA 29 NİSAN - 1 MAYIS

II. ULUSLARARASI AKDENİZ'DE GÜZEL SANATLAR SEMPOZYUMU VE KÜLTÜR SANAT ÇALIŞTAYI

II. INTERNATIONAL FINE ARTS SYMPOSIUM IN THE MEDITERRANEAN

Kapak ve Sayfa Tasarımı
Ozan Mertcan İnanç

Fotoğrafik Düzenleme
Merve TURGUT

Etkinlik Türü
Uluslararası Bildiri Kitabı

Sözlü Bildiri Sayısı
70

Poster Bildiri Sayısı
6

ISBN
978-605-4483-45-7

İletişim
sanatetkinlikleri07@gmail.com

Basım Yılı
Kasım – 2017

Baskı
Akdeniz Üniversitesi Basımevi

*Bu katalog, sahibinin izni olmaksızın, katalogun tümünün ve ya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi ile çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz ve katalogta yer alan **metinler, eserler** ve **kaynaklar** sanatçılara aittir. Herhangi bir hukuki sorumluluktan katılımcılar sorumludur.*

Bu Etkinlik **AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ** Etkinliğidir.

II. ULUSLARARASI
AKDENİZ'DE GÜZEL SANATLAR
SEMPOZYUMU VE KÜLTÜR SANAT ÇALIŞTAYI
II.INTERNATIONAL FINE ARTS SYMPOSIUM IN THE MEDITERRANEAN

SEMPOZYUM VE SANAT ETKİNLİKLERİ ONURSAL BAŞKANI

Prof. Dr. Mustafa ÜNAL (Akdeniz Üniversitesi Rektörü)

SEMPOZYUM VE SANAT ETKİNLİKLERİ BAŞKANI

Prof. Dr. Osman ERAVŞAR (Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı)

SEMPOZYUM VE SANAT ETKİNLİKLERİ GENEL KOORDİNATÖRLERİ

Doç. Dr. Ömer ZAİMOĞLU–Yrd. Doç. Mehmet Ali EROĞLU (Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü)

Sergi Küratörü

Yrd. Doç. Mehmet Ali EROĞLU (Akdeniz Üniversitesi)

Etkinlik Organizasyon ve Yürütme Kurulu

Doç. Dr. Ömer ZAİMOĞLU
Yrd. Doç. Mehmet Ali EROĞLU
Öğr. Gör. Faruk MANİCİ
Zuhal DEREBAŞO–Ayşe ÖZBEK–Merve KILIÇ–Nurgül EMİROĞLU– Zeynep Esra TELLİ

Sempozyum Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Osman ERAVŞAR (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Abdullah SOYKAN (Balıkesir Üniversitesi)
Prof. Dr. Orhan ÖZÇATALBAŞ (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Nuray Ayhan YILMAZ (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Oya SİPAHİOĞLU (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Elvan ÖZKAVRUK ADANIR (İzmir Ekonomi Üniversitesi)
Prof. Dr. Feriha AKPINARLI (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Filiz Nurhan ÖLMEZ (Ahi Evran Üniversitesi)
Doç. Dr. Fadıl SÖZEN (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Zehra YİĞİT (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Fatih BAŞBUĞ (Akdeniz Üniversitesi)
Doç. Dr. Ömer ZAİMOĞLU (Akdeniz Üniversitesi)
Yrd. Doç. Mehmet Ali EROĞLU (Akdeniz Üniversitesi)

Sergi ve Workshop Düzenleme Kurulu

Doç. Dr. Fatma KOÇ (Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Emine KOCA (Gazi Üniversitesi)
Doç. Rengin OYMAN (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Doç. Dr. Fatma Nur BAŞARAN (Gazi Üniversitesi)
Doç. Dr. Yusuf KEŞ (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Doç. Dr. İsa ELİRİ (N. Erbakan Üniversitesi)
Doç. Dr. Serkan İLDEN (Kastamonu Üniversitesi)
Doç. Dr. Sema Özkan TAĞI (Gazi Üniversitesi)
Yrd. Doç. Mehmet Ali EROĞLU (Akdeniz Üniversitesi)
Yrd. Doç. Öznur AYDIN (Akdeniz Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Özcan ÖZKARAKOÇ (Akdeniz Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Ruhi KONAK (Kastamonu Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Aydın ZOR (Akdeniz Üniversitesi)
Yrd. Doç. Şemseddin Ziya DAĞLI (Akdeniz Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Mine CAN (Kocaeli Üniversitesi)
Yrd. Doç.Dr. Hande KILIÇARSLAN (Ahi Evran Üniversitesi)
Yrd. Doç. Dr. Harun DİLER (Akdeniz Üniversitesi)
PROF.DR. FİLİZ NURHAN ÖLMEZ / AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ (KİLİM DOKUMA ATÖLYESİ – PANELİST)
PROF.DR. ŞERİFE ATLIHAN / MARMARA ÜNİVERSİTESİ (KOLAN DOKUMA ATÖLYESİ – PANELİST)
PROF.DR. OYA SİPAHİOĞLU / DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ (BASKI ATÖLYESİ – PANELİST)
PROF.DR. FERİHA AKPINARLI / GAZİ ÜNİVERSİTESİ (BİTKİSEL ÖRÜCÜLÜK ATÖLYESİ – PANELİST)
PROF.DR. NESRİN ÖNLÜ /DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ (DOKUMA ATÖLYESİ – PANELİST)

PROF.DR. DİDEM ATİŞ / SAKARYA ÜNİVERSİTESİ (KEÇE APLİKE ATÖLYESİ – PANELİST)
PROF.DR. AYDIN UĞURLU / FATİH SULTAN MEHMET ÜNİVERSİTESİ (AHŞAP BASKI ATÖLYESİ – PANELİST)
PROF.DR. ZEYNEP ERDOĞAN / ANKARA ÜNİVERSİTESİ (TEKSTİL KORUMA ATÖLYESİ – PANELİST)
PROF.DR. NURAY AYHAN YILMAZ / DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ (DOKUMA ATÖLYESİ – PANELİST)
PROF.DR. ELVAN ÖZKAVRUK ADANIR / İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ (TEKSTİL ATÖLYESİ – PANELİST)
PROF.DR. NECDET HACIOĞLU / BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ (PANELİST)
PROF.DR. ABDULLAH SOYKAN / BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ (PANELİST)
PROF.DR. ORHAN ÖZÇATALBAŞ / AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ (PANELİST)

Bilim ve Sanat Kurulu

Prof. Dr. Mehmet ŞİRZAT (Afyon Kocatepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet ATAN (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Meliha YILMAZ (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Alev ÇAKMAKOĞLU KURU (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Abdullah SOYKAN (Balıkesir Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet ALKAN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet TAŞGIN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Faruk TAŞKALE (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)
Prof. Dr. İlhan ÖZKEÇECİ (Yıldız Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Sevim SELAMET (Anadolu Üniversitesi)
Prof. Dr. Kurtuluş KARAMUSTAFA (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Aydın UĞURLU (Fatih Sultan Üniversitesi)
Prof. Dr. Necdet HACIOĞLU (Balıkesir Üniversitesi)
Prof. Dr. Orhan ÖZÇATALBAŞ (Akdeniz Üniversitesi)
Prof. Dr. Remzi DURAN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Hamdi ÜNAL (Beykent Üniversitesi)
Prof. Dr. Elvan ÖZKAVRUK ADANIR (Ekonomi Üniversitesi)
Prof. Dr. Nuray Ayhan YILMAZ (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Oya SİPAHİOĞLU (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Feriha AKPINARLI (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Aysen SOYSALDI (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Günay ATALAYER (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Şerife ATLIHAN (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Didem ATİŞ (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Filiz Nurhan ÖLMEZ (Ahi Evran Üniversitesi)
Prof. Dr. Hüseyin ELMAS (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Nesrin ÖNLÜ (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet BAŞBUĞ (Türkiye Manas Üniversitesi – KIRGIZİSTAN)
Prof. Dr. Siyavush DADASH (Azerbaycan İnce Sanatlar Akademisi – AZERBAYCAN)
Prof. Dr. Kuandık YERALİN (Ahmet Yesevi Üniversitesi – KAZAKİSTAN)
Prof. Dr. Kemalbek BERKİNBAYEV (Ahmet Yesevi Üniversitesi – KAZAKİSTAN)
Prof. Lela GELEİSHVİLİ (Tiflis – GÜRCİSTAN)
Prof. Zoram YASİN (Xinjiang Arts Institute / ÇİN)
Prof. Nana JANASHİA (Tiflis – GÜRCİSTAN)
Prof. Yimingjiang ABUDUREYİMU (Xinjiang Arts Institute / ÇİN)
Prof. Levan SILAGADZE Görsel Sanatlar Enstitüsü Başkanı (Tiflis – GÜRCİSTAN)
Doç. Dr. Anatolii MOMRYK (Ukrayna Milli Bilimler Akademisi – UKRAYNA)

KAYSERİ RAŞİT EFENDİ YAZMA ESER KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN YAZMA ESER CİLTLERİNİN (DERİ) İNCELENMESİ 165
Ebru ALPARSLAN

TARİHİ DİZİLERDEKİ KOSTÜMLERİN ASLINA UYGUNLUĞU ÜZERİNE BİR ÖRNEK OLAY ANALİZİ: MUHTEŞEM YÜZYIL DİZİSİNDEKİ HÜRREM SULTAN KOSTÜMLERİ 172
EMİNE KOCA
GÜLŞAH POLAT

LUCA GIORDANO'NUN ADALET ALEGORİSİ 182
Doç. Dr. Fatih BAŞBUĞ
Öğr. Gör. Zuhal BAŞBUĞ

'İÇİNDE YAŞADIĞIM DERİ ' VE TOPLUMSAL CİNSİYETİN İNŞASI 187
Fatma Işık Tuğcu

SELANİK- KOZANA MÜBADİLLERİNİN GELENEKLİ GİYSİLERİNDE KULLANILANKADIN İÇ GİYİMLERİ 192
Doç. Dr. Fatma Koç
Öğr. Gör. Ayfer İnci

GÜNEŞ AY KÜLTÜNDE KADIN İMGESİ VE SEMBOLLERİ 200
Fatma Nur Taylan

KİTSCH 206
Fergana Kocadoru

BODRUM İLÇESİ KARAOVA HALILARI 209
Filiz Nurhan ÖLMEZ
Sema ETİKAN

AKSARAY İLİ GÜZELYURT MİMARİ YAPILARINDA GÖRÜLEN TAŞ BEZEMELER: "ÇARKIFELEK-PAPATYA TEKERİ" ÖRNEĞİ 216
Öğr. Gör. Gamze URAY
Öğr. Gör. Deniz GÜMÜŞ

SİNEMA SANATINDA KULLANILAN AKILLI TEKSTİL KOSTÜMLERİ SMART TEXTİLE COSTUMES İN CİNEMA ART 222
Gönül CENGİZ
Mehmet Zahit BİLİR

ANOUK WIPPRECHT'İN KULLANICI DENEYİMLİ ve ETKİLEŞİMLİ MODA TASARIMLARI 228
Gözde Yetmen

1960 SONRASI SANAT VE SANATTA BEDEN TEMSİLİYETİ 232
Prof. Dr. GÜLDANE ARAZ AY

KARE FORMUN YAŞAMLA OLAN KAVRAMSAL İLİŞKİSİ 235
Yrd. Doç. Dr. Hakan ÇİLOĞLU

SEMPOZYUM AFİŞİ VE KURULLAR

Kare Formun Yaşamla Olan Kavramsal İlişkisi

Yrd. Doç. Dr. Hakan ÇİLOĞLU

Görsel anlatım dilinde üç ana formun kare, üçgen ve daire; üç ana rengin ise kırmızı, sarı ve mavi olduğu, bütün formlar ve renklerin bu üç ana form ve üç ana renk üzerinden oluştuğu kabul gören genel bir gerçektir. Tıpkı bir ağacın köklerinin gelişimi ve üzerinde sonsuz dallarının oluşumu gibi... Bu sonsuz formlar ve renkler dünyası içinde temel form karedir ve alan yapısı olarak diğer iki ana form olan üçgen ve daire formlarını kapsar.

Üç ana form birbirleriyle karşılaştırıldığında, sertlik içeren sivri köşeleriyle en aktif form üçgendir. Daire; hareketi temsil eden form olmasıyla birlikte yumuşaklık hissi verir. Daire formu üçgen gibi aktif olmadığı için, hız ve yön mesajı uyandırmaz. Günlük yaşamda hareketin arzulandığı alanlarda daire formu kullanılır. Kare; bu üç ana form içinde yatay ve dikey dört kenarının birbirine 90 derecelik açılarla bağlanması nedeniyle, zemine sağlam ve durağan bir şekilde oturur ve kararlı duran bu yapısıyla güven hissi oluşturur. Bu nedenle genelde yaşadığımız binalar, kullandığımız masa, sandalye, dolap gibi eşyalar kare ve kareden türeyen dikdörtgen formlardan yapılmaktadır.

Yaşamımızın her alanında üç ana form kullanılmasına karşın, kare form alan olarak tam kullanıma olanak sağladığı için, genel alan durumlarında kare – dikdörtgen formlardan oluşan unsurlar tercih edilir. Araziler, yaşanılan binalar, odalar, kullanılan dolaplar, kutular ve daha pek çok unsur... Modern, gelişmiş şehir ifadesinde cadde ve sokakların yerleşim planlarının kolay yön anlatımı nedeniyle kare – dikdörtgen bölünmelerle oluşturulduğu görülür.

Herhangi bir konuda arzu edilen beklentilerin sağlanması durumunda, halk arasında söylenen "Dört dörtlük" sözü vardır. Bu sözde; dört ayağı yere tam basan bir masa gibi kararlı, durağan, sağlam, güçlü bir duruş ifade edilmektedir. Yaşama bakıldığında kendi içinde dört unsurun bulunduğu; bir yıl dört mevsim, bir ay dört hafta, ayın dört evresi, insan hayatının dört evresi olan çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık gibi değişik örnekler verilebilir.

Birbirleriyle ilişkisiz alanlarda, etkili bir durum oluşturulduğu kanaati için kare formdaki gibi dört genel unsurunun tam olduğu sorgulanabilir. Örneğin fotoğraf sanatında seçilen bir konunun sanat özelliği taşıyan fotoğraf karesi olabilmesi için yer, zaman, kadraj ve doğru çekim tekniğinin kusursuz olduğu dört genel unsur gereklidir. Yine; Uzakdoğu sporları gibi bireysel farklı spor alanlarında başarılı olmak; hız, esneklik, güç ve tekniğin tam olmasına bağlıdır. Yine başka bir örnek olarak herhangi bir durumda bir tepki verildiğinde tepki; yerinde, zamanında, dozunda ve niteliğinde olursa etkili bir tepki olacaktır. Pek çok konu bu şekilde örneklendirilebilir.

Üzerinde yaşadığımız dünyayı şekil olarak bir ana form içinde düşünmek gerekirse, buna en uygun form kare – küptür. Tersini düşünüp daire formun içine kare ya da üçgen form yerleştirdiğimizde, daire formunun dışarıda kalan alanlar oluşacağı için, bu şekildeki bir yerleştirme yanlış olacaktır. Nitekim Dünya daire yapısında olmasına karşın kuzey, güney, doğu ve batı olarak 90 derecelik dört temel yönle ifade edilir. Zaman ve yer bildiriminin en kolay ve doğru belirtebilmesi için Dünyanın yüzeyi yatay ve dikey enlem – boylam olarak da söylenen, birbirini 90 derece kesen paraleller ve meridyenlere bölünmüştür. Kare formu yatay, dikey ve diegonal bölerek pek çok üçgenler oluşturmak mümkündür. Pusulada ara yönler bu şekilde elde edilmiştir.

Bilindiği üzere Dünya kendi etrafında 24 saatte dönüşünü tamamlarken, Güneş'in etrafında da belli gün ve saatte döner. Buna bağlı olarak gece – gündüz ve Dünyanın her noktasında farklı mevsim etkileri oluşur. Dünya yüzeyinin her bir noktasındaki farklı hava şartları nedeniyle, her yeni gün içinde tekrarı olmayan, etki ve görünümü farklı anlar yaşanır. Dünyanın Güneş ve kendi etrafındaki kararlı, sapma olmadan aynı yönde dönen hareket yapısı içinde oluşan zaman ve mevsim etkilerine göre, Dünya yüzeyinde hayatın tüm unsurlarında derecesi değişen zengin hareket ve aktiflikler yaşanır. Hiçbir zaman aynı derecede tekrarı olmayan yaşamdaki anlar içinde değişmeyen ve aynı olan tek şey, Dünyanın kare gibi durağan yapıdaki kararlı dönüş hareketidir. Aynı şekilde Dünyanın bu dönüşü sırasında Ay da Dünya etrafında değişmeyen kararlılıkla, durağan kare form karakterinde döner.

Dünyanın kendi ve Güneş etrafında dönüşüne göre oluşan ve yaşamımızı planladığımız zaman kavramı da kare form gibi durağan, kararlı bir yapıdadır ve buna en iyi örnek olarak ise saatleri gösterebiliriz. Bilindiği gibi zamanı yüzyıllar, yıl, ay, hafta, gün, saat, dakika, saniye ve salise gibi sabit birimlerle ifade edebiliriz. Zamanı saptamak için ise üzerinde mekanik ya da dijital hareketli zaman göstergelerinin olduğu saatleri araç olarak kullanırız. Geçmişten günümüze pek çok biçimde saatler üretilmiş ve sürekli pek çok değişik formlarda yeni modeller üretiliyor ve artık saat tüm teknolojik ürünlerin içine girmiş olsa da, hepsinin şaşmaz hareketi 24 saate ayarlanmıştır.

Uzaya baktığımızda evrenin sonsuz derinliği içinde bize yıldız gibi görünen, algı sınırlarımızı aşan boyutlarda, içlerinde sayılamayacak derecede gezegenler bulunan galaksiler ve sayısız gezegenler, birbirlerine yörüngelerle bağlı bir sistemle dağılmışlardır ve belli bir sistemle hareket etmektedirler. Kesin olan bir durum vardır ki, her birinin farklı büyüklüğü, yapısı, hareketi ve kiminin uzun, kiminin daha kısa ömrü olan bu gezegenler gibi sonsuzluktaki en büyükten en küçüğe tüm unsurlar, ömürlerini farklı zamanlarda ve şekilde tamamlarlar. Yaşam sürecinde hareket ve aktiflikler içeren tüm bu olaylar sonu bilinenin dışına çıkmayan durağan bir yapı ve kararlılık içinde gerçekleşir. Tıpkı dünyanın her bir noktasında farklı görünüm ve etkiyle doğan ve batan güneşin gün içinde azdan çoğa değişen ısı ve ışık etkisinin bilinen yolu izleyerek karanlığa dönüşmesi ya da farklı yerlerde farklı hayatlar başlarken, pek çok yaşamın ise kaçınılmaz son bulması gibidir. Dolayısıyla evrendeki tüm bu hareketlilik kararlı bir davranış sergiler ve bu yapı durağan kare form gibi bir yapıdır.

Burada; oluşum, gelişim ve sona erme çizgisi içinde azdan giderek çoğalan ve tekrardan azalan etkiyle son bulmasına ya da inceden giderek kalınlaşan çizginin tekrardan incelerek bitmesi gibi kaçınılmaz olan bir durum vardır. Bu durumu en kolay Güneşin doğuşu ve batışı arasındaki ısı ve ışık miktarının artarak tekrardan son bulmasındaki dairesel çizgide gözlemleyebiliriz. Tıpkı mevsimlerin kendi içindeki azdan çoğa etkileri, bir yaprağın büyümesi – solması, su buharının su, kar ve buza dönüşümünden tekrardan su buharına dönen yolu ve yine bir insanın doğumu – ölümü arasında geçen zaman sürecindeki etkiler gibidir. Çünkü evrende ve yaşamda en önemli iki temel kavram; başlangıç – bitiş ve varlık – yokluk kavramlarıdır. Uzak – yakın, büyük – küçük, açık – koyu, net – bulanık, sertlik – yumuşaklık, azlık – çokluk, sıcak – soğuk gibi daha pek çok kavram yaşamın içinde oluşan ve derecelenen kavramlardır. Bütün bu örneklerde başlangıç ve bitiş süreci içinde geçen hareketleri daire ve bu hareketler içindeki aktiflikleri üçgen formlar olarak düşündüğümüzde, bu hareketlerin bilinen sona kadar sınırlanan kararlılık yapısını kare form olarak ifade edebiliriz. Ayın hilal görünümünde noktadan giderek kalınlaşan ve tekrardan aynı noktaya dönen başlangıç ve bitiş çizgisinde ve yine Güneşin doğuşu – batışı, yaprağın büyüyüp sonbaharda düşmesi, insanın doğumu – ölümü gibi durumlara bakıldığında hayatın kendisini görmek mümkündür. Başlangıçtan bitişe giden yolda miktar ve etkileri değişen tüm bu olaylar, aynı konunun farklı kelimelerle anlatılması, ya da farklı teknik ve dokularla bir tasarımın pek çok resimlemelerinin yapılması, ya da aynı müziğin farlı ritim ve farklı enstrümanlarla çalınmasında olduğu gibi aynı sözü söylerler.

Evreni bir tasarım olarak düşünürsek, çeşitli galaksiler ve gezegenleri kompozisyon içinde farklı büyüklükteki daire formları, ve içlerinde oluşan tüm hareketleri yine daire ve üçgen formlarıyla ifade edebiliriz ve bu formların yüzeyinde oluşan tüm hareketleri resimleme tekniklerindeki zengin dokular gibi düşünebiliriz. Evrendeki her bir unsur kendi yapısı içinde hareketli olarak düşünülse de, bu yapı kararlı bir yapı olduğu için, gezegenler hareket ve şekil olarak daire formunda düşünülse de, başlangıçtan sona olan sistemli hareket yapısı kare form gibi kararlı ve durağandır.

Evrendeki farklı büyüklükteki gezegenlerin dairesel kararlı hareketli yapıları ve hayatın başlangıcından bitişine olan dairesel kararlı hareket çizgisi dini mimarilerde kubbe tasarımlarında, iç mekan ve diğer çeşitli süslemelerde kullanılmıştır. Camilere bakıldığında evreni temsil eden büyük kubbe ve etrafındaki küçük kubbe oluşumlarını galaksiler ya da gezegenler olarak düşünebiliriz. Kubbenin örttüğü düz, yükselen ana gövde ise kararlı yapıyı temsil etmektedir. Yarım daire kemerli kapılar, küçüklü büyüklü pencereler ve diğer kemerli alanlar mimari olarak taşıyıcı fonksiyon olarak gerekli olsalar da, kavramsal olarak düşünüldüğünde çeşitli büyüklüklerdeki gezegenlerin ve Güneşin doğuşundan batışına olan kararlı hareket çizgisini temsil ederler. Kubbenin daire yapısı gibi büyük kemerli kapılardan içeriye girilir ya da çıkılır ve yine kemerli pencerelerden; doğan ve biten güne bakılır. Daire şeklindeki kubbeyi çevreleyen her bir pencereden Güneşin konumuna göre bakıldığında, ışığın açıktan koyuya ve tekrardan ışığa olan kararlı döngüsünü hissetmek mümkündür. Ayrıca her bir kemerli pencere yaşanan zaman birimlerinin başlangıç ve bitişini düşündürür.

Hayata bakıldığında yaşam daire formuyla başlar. Tohumlar genelde dairesel formdadır. Bu yapısıyla rüzgar ve yağmur gibi etkenlerle uzak yerlere yuvarlanarak ulaşma, oralarda yetişme ve çoğalma imkanı bulurlar. Yine; yumurta daire formundadır. Doğan bebekler, ayrıca tanıdığımız pek çok evcil, ya da yırtıcı hayvanların yavruları yumurta formundan çıkışlı olduğu için dairesel yapıda dünyaya gelirler. Yumuşak, sevimli, aktif olmayan ve masum görünümlü bu yapılarıyla ilgi ve sevgiyi üzerlerine çekerek Dünyada yaşama şansı bulurlar.

İnsan; yaşam süreci içinde geliştikçe, özellikle en aktif dönemi olan gençlik yıllarında hareket ve hız kabiliyetleri artar. Yüz ve vücut görünümleri sertleşir ve bebeklikteki dairesel yapı yerini; halk arasında ergenlik ya da delikanlılık dönemi olarak ifade edilen, öğrenmenin devam ettiği, tecrübelerin tam olmadığı,

çoğu zaman tecrübeli yetişkinler tarafından tepkilerle karşılanan ani ve aktif hareketlerin sergilendiği üçgen yapıya bırakır. Orta yaştan itibaren aktif hareket kabiliyeti azaldığı fakat yaşam farkındalığı ve tecrübesi arttığı için kavramsal ve fiziksel olarak durağan kare form görünümü ve genelde daha ileriki yaşlarda azalan hareket kabiliyeti ve hormonal değişimle birlikte metabolizma yavaşlaması sonucu kilo artışı ve çok ilerleyen yaşlarda zihin fonksiyonlarının yavaşlamasına bağlı olarak, aktiflik içeren üçgen formdan tekrardan daire form gibi hareket yapısına dönüş olur. Bu zamanlarında çoğu insan tıpkı bebeklik döneminde olduğu gibi yine yavaş, masum, pek çok aktif hareket kabiliyetini yitirmiş ve yardıma ihtiyaç duyar durumdadır. İnsanın aktif ve hareketli yaşamında pek çok duygular yaşadığı inişli çıkışlı hayatı başlar ve geride anılar bırakarak son bulur. Tüm bu hareketli yaşamın bütününe bakıldığında bilinen sonun dışına çıkılamadığı için hayat kare form gibi kararlı ve durağan bir yapıdadır. Hayatın içinde şekillenen hareketlilik ve aktiflik yaşamın etkisi ve miktarı artan ya da azalan dokuları gibidir. Hayatın çizgisini etkilemez. Güneş; gökyüzü bulutlu da olsa, açık da olsa doğar ve batar. Gökyüzünün değişen atmosfer yapısı güneşin doğuşu ve batışına etki etmez.

Diğer bir açıdan bakıldığında bilindiği üzere insan vücudu genel olarak dairesel hareketli baş ve yaşamını sağlayan iki kol ve iki bacağın bağlı olduğu durağan kare – dikdörtgen bir gövdeden oluşmaktadır. İnsanın düşünen ve kararları doğrultusunda yaşamına ve tüm hareketlerine yön veren beyni, vücudun yukarısında bulunan dairesel baş yapısı içinde yer alır. İnsanın imkanlar dahilinde verdiği kararlarla yürüttüğü yaşamı bir gün son bulur. Mezar taşlarına bakıldığında insanın kare – dikdörtgen vücut yapısını ve üzerinde bulunan dairesel baş yapısını görmekteyiz. Mezar taşlarındaki bu dairesel yapı insanın başlayan ve biten hareketli yaşam çizgisini, üzerinde kişi bilgileri yazılı kare – dikdörtgen alan ise, durağan vücut yapısını ve diğer taraftan insanın hareketli yaşamına karşın, başlangıçtan sona kararlı, durağan gidişatını temsil etmektedir. Bu nedenle başlangıç ve bitişin kaçınılmaz kararlılığı kubbe ve kemerli yapılarda görüldüğü gibi, mezar taşlarında da görülür.

Formların yaşam üzerindeki etkisi oldukça önemlidir. Bu nedenle bilinçli ve doğru kullanılması gerekir. Örneğin kare, üçgen ya da daire formlarından bir iç mekan düzenlemesi yapılmak istenildiğinde, formlar mekanın kullanım amacına göre seçilmelidir. Yüksek ses, hareketli müziklerin çalındığı ve yoğun olarak hızlı ve hareketli dansların yapıldığı bir mekanda aktif form üçgen ve hareketli form daireden oluşan süsleme unsurlarının kullanılması daha doğru olacaktır. Hareketli bir mekanda kare form süsleme unsurlarının kullanımı doğru bir etki yaratmayacaktır. Çünkü durağan ve hareketsiz yapısından dolayı mekanın kullanım amacına ters bir durum sergileyerek, hareketli dansların yapılmaması ve genelde oturulması mesajını verecektir. Kare form süsleme unsurlarının genelde oturulan ya da yalnızca yemek yenilen restoran gibi mekanlarda kullanımı etki olarak daha yerinde bir yaklaşımdır.

Formların görünen ve işlevsel yapısı ile kavramsal özellikleri farklı olabilir. Örneğin; en önemli organlardan biri olan ve yaşamın algılanmasını sağlayan göz organı hareketli yapısıyla daire formunu doğru temsil etmektedir. Fakat göz; kavram bakımından kararlı yapıya sahiptir ve durağandır. İstemsiz hareket etmez ve zaten bu şekilde davranması arzu edilmez. Fakat geçen yıllar içinde gözün güçlü işlevi zayıflar. Yaşamı olumsuz yönde etkileyen bu süreçte hareketli yapısı ise devam etmektedir. Aslında burada önem oluşturan değişim; başlangıç – bitiş, varlık – yokluk, net – bulanık, güçlü etki – zayıf etki gibi yaşamdaki kavramlar içinde oluşan derecelenme gibidir. Yine tıpkı güneşin doğuşundan batışına kadar gün içinde hissedilen güçlü ve zayıf etkileri gibi.

Sonuç olarak çok kısa şunu söylemek mümkündür. Herhangi bir unsurun başlangıç – bitiş genel gerçeği biliniyorsa; formu, görünümü, yaşam içindeki hareketi ve aktiflikleri nasıl olursa olsun, yaşamda izlediği başlangıçtan bitişe giden yol kare form gibi kararlı ve durağan bir yapıdır.

Kaynaklar:

Çiloğlu, Hakan (1999) "Görsel Anlatım Dili", Ev Tekstili, Ev Tekstilcileri Derneği Yayınları, Y.,6, S., 23, İstanbul, Aralık 1999

Çiloğlu, Hakan (2000) "Halı Sanatımızın Yüzey Tasarımı Olarak Değerlendirilmesi", Öneri, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları, S., 13, Y., 6, C., 3, İstanbul, Ocak, 2000

Çiloğlu, Hakan (2000) "Yüzey Tasarımlarında Formlar ve Kavramlar İlişkisi", Öneri, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları, S., 13, Y., 6, C., 3, İstanbul, Ocak, 2000

Çiloğlu, Hakan (2007) "15. Yüzyıl Hayvan Figürlü Türk Halılarından Bir Örneğin Yüzeysel Tasarım Olarak Görsel Anlatım Dilinin Kavramsal Özeklikleri", I. Uluslararası Türk El Dokumaları Kongresi, 01 – 02 Kasım 2007, S.Ü. Selçuklu Araştırmaları Merkezi Başkanlığı Yayınları, Konya

Çiloğlu, Hakan (2011) "Yüzeysel Tasarım Olgusu ve Türk Halıları" III. Uluslararası Türk El Dokumaları (Tekstil) Kongresi ve Gelenekli Sanatlar Kongresi / Sanat Etkinlikleri, 30 – 31 Mayıs 2011, S.Ü. Selçuklu Araştırmaları Merkezi Başkanlığı Yayınları, Konya

Tunalı, İsmail (1989) Estetik, Remzi Kitapevi Yayınları, İstanbul

Tunalı, İsmail (1989) Felsefenin Işığında Modern Resim, Remzi Kitapevi Yayınları, İstanbul